

УДК 655.4(477)"2019"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.5(286).12-20

Світлана Буряк,

завідувач відділу статистичного моніторингу

та аналізу друку Книжкової палати України,

e-mail: stat@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5767-2284>

Книговидавнича діяльність в Україні за підсумками 2019 року

В аналітичному огляді розглянуто та проаналізовано сучасний стан випуску книг і брошур в Україні у 2019 році, подано загальну характеристику книговидання у 2018—2019 роках. Визначено кількісні та якісні показники, проаналізовано стан українського книговидання у 2019 році за асортиментом видавничої продукції, її мовною та територіальною ознаками. Наведено статистичні дані щодо випуску книг і брошур провідними вітчизняними видавництвами різної форми власності, в тому числі сфери управління Держкомтелерадіо. Аналітичний огляд проведено на основі статистичних даних, опублікованих у статистичному збірнику "Друк України (2018)" та зведених статистичних звітах про випуск в Україні неперіодичних видань у 2018—2019 роках.

Ключові слова: статистичний облік; видавнича продукція; кількісні показники; аналіз випуску видань; видавництва; видавнича діяльність; книговидання; статистичні дані

Постановка проблеми. Книга, що була і залишається невід'ємною частиною національної культури, пам'яткою матеріальної й духовної культури, свідком значущих історичних подій, і в сучасних умовах розвитку суспільства відіграє важливу роль, слугуючи основним джерелом накопичення знань і забезпечення духовних та інформаційних потреб людства.

На основі показників випуску книжкової продукції проаналізуємо та порівняємо розвиток книговидання в Україні впродовж 2018—2019 років.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. З метою інформування суспільства про тенденції розвитку вітчизняної видавничої сфери в науково-практичному журналі "Вісник Книжкової палати" систематично публікуються статистичні дані про випуск у нашій країні друкованих видань [3], що розміщені й на сайті Книжкової палати України в рубриці "Друк України" [2]; також щороку випускається статистичний збірник "Друк України" [1]. Питання розвитку книгознавства, книжкової справи, книги та бібліографії розглянуто у працях українських науковців М. Сенченка [4], О. Афоніна, М. Тимошика.

Одним із провідних інтернет-ресурсів, що пропонує аналітику українського та світового книговидання, огляди книжкового ринку, висвітлює іноземний досвід у цій галузі, є культурно-видавничий проєкт "Читомо".

Метою дослідження є аналіз адміністративних даних випуску видавничої продукції суб'єктами видавничої діяльності у 2018—2019 роках за асортиментом, накладом, тематикою, цільовим призначенням, мовною ознакою, що різнобічно характеризує динаміку книговидання за окреслений період. Це дає можливість проаналізувати та порівняти статистичні дані випуску книг і брошур в Україні та забезпечити суспільство даними, що характеризують явища й процеси, котрі відбуваються у вітчизняній книговидавничій сфері.

Інформаційною базою дослідження слугували статистичні матеріали, звіти про випуск неперіодичних видань у 2018—2019 роках, статистичний збірник "Друк України (2018)".

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2019 році у Книжкову палату України надійшло й зареєстровано 24 416 назв книг і брошур загальним тиражем 61 250,6 тис. пр., що порівняно з даними 2018 року становить: за назвами — 108%, за тиражами — 130,3%. За результатами 2019 року на одного мешканця України припадає 1,46 книги (2018 року — 1,11 книги, 2017 року — 1,06 книги). Авторефератів дисертацій видано 5360 друк. од. тиражем 553,8 тис. пр. Їхній випуск за кількістю назв збільшився на 29 друк. од., або на 0,5%, тиражі — на 5,1 тис. пр., або на 0,9%. Авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук надійшло 1140 друк. од. тиражем 119,9 тис. пр., тобто 21,3% загальної кількості назв і 21,7% загального тиражу цього асортименту друкованої продукції; кандидата наук — 4220 друк. од. (78,7%) тиражем 433,9 тис. пр. (78,3%).

Образотворчих видань випущено 1115 друк. од. тиражем 2528,3 тис. пр., порівняно з 2018 роком кількість видань зменшилася на 252 друк. од., тираж — на 745,1 тис. пр., у тому числі книжкових образотворчих видань — 1102 друк. од. тиражем 2476,3 тис. пр., порівняно з 2018 роком їхня кількість зменшилася на 166 друк. од., або на 13,1%, тиражі — на 602,0 тис. пр., або на 19,6%. Різноманіттям відзначився випуск дитячих образотворчих видань. Їхня кількість становить 677 друк. од. тиражем 1902,6 тис. пр. (60,7% загальної кількості назв і 75,3% загального тиражу), у тому числі: навчальні та методичні видання — 154 друк. од. тиражем 450,3 тис. пр.; книжки-іграшки — 176 друк. од. тиражем 346,9 тис. пр.; книжки-розмальовки — 347 друк. од. тиражем 1105,4 тис. пр.; комікси — 168 друк. од. тиражем 384,1 тис. пр.

Образотворчих альбомів, каталогів виставок та фотоальбомів випущено 257 друк. од. тиражем

189,6 тис. пр., порівняно з 2018 роком їх кількість збільшилася на 5 друк. од., або на 2%, тиражі знизилися на 157,6 тис. пр., або на 45,4%, у тому числі: альбомів — 105 друк. од. тиражем 88,5 тис. пр.; каталогів виставок — 74 друк. од. тиражем 39,4 тис. пр.; фотоальбомів — 76 друк. од. тиражем 59,7 тис. пр. Аркушевих образотворчих видань випущено 13 назв тиражем 52,0 тис. пр., що становить 1,2% загальної кількості назв і 2,1% загального тиражу. Порівняно з 2018 роком кількість назв зменшилася на 86 друк. од., тиражі — на 143,1 тис. пр.

Картографічних видань випущено 159 друк. од. тиражем 1145,8 тис. пр., порівняно з 2018 роком за

назвами їхня кількість зменшилася на 23 друк. од. (12,6%), а тиражі зросли на 695,6 тис. пр. (254,5%).

Нотних видань надійшло до Книжкової палати України 214 друк. од. тиражем 56,0 тис. пр., порівняно з даними 2018 року кількість назв залишилася такою самою (100%), тиражі зросли на 4,6 тис. пр. (8,9%). Домінують серед нотних видань твори вокальної музики: 100 назв тиражем 28,1 тис. пр., або 46,7% загальної кількості назв і 50,2% загального тиражу. Творів інструментальної музики надійшло 59 назв тиражем 11,8 тис. пр., відповідно 27,6 і 21,1%.

Загальні дані про випуск неперіодичних видань у 2019 році наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Загальні дані про випуск неперіодичних видань

Види видань	2018		2019			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2018 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2018 року
Книги і брошури	22 612	47 022,1	24 416	108,0	61 250,6	130,3
Автореферати дисертацій	5 331	548,7	5 360	100,5	553,8	100,9
Образотворчі видання	1 367	3 273,4	1 115	81,6	2 528,3	77,2
Картографічні видання	182	450,2	159	87,4	1 145,8	254,5
Нотні видання	214	51,4	214	100,0	56,0	108,9

У 2019 році порівняно з 2018 роком у загальному асортименті книг і брошур спостерігалось зростання як за назвами, так і за тиражами: книг — на 1715 друк. од. (9,1%), тиражів — на 6497,6 тис. пр. (17,3%); брошур — на 89 друк. од. (2,4%), тиражів — на 7730,9 тис. пр. (82,4%); видань у палітурці — на 1536 друк. од. (118,4%), тиражів — на 2879,1 тис. пр. (12,6%); видань в обкладинці — на 268 друк. од. (1,9%), тиражів — на 11 349,4 тис. пр. (46,8%); випуск нових видань зріс на 1813 друк. од. (8,5%), тиражів — на 16925,4 тис. пр.

(41,9%); перекладних видань — на 436 друк. од. (12,4%), тиражів — на 473,6 тис. пр. (6,1%). Зафіксовано зростання випуску за назвами та скорочення тиражів серійних видань: кількість назв зросла на 385 друк. од. (9,9%), а тиражі скоротилися на 267,8 тис. пр. (2,9%). Спостерігається зниження випуску як за назвами, так і за тиражами книг і брошур з електронним додатком: їх менше на 16 друк. од., (61,5%) тиражі скоротилися на 22,6 тис. пр. (88,6%) (табл. 2).

Таблиця 2

Загальна характеристика випуску книг і брошур

Види видань	2018		2019			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2018 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2018 року
Усього, у т. ч.:	22 612	47 022,1	24 416	108,0	61 250,6	130,3
<i>Книги</i>	18 859	37 644,2	20 574	109,1	44 141,8	117,3
% відношення до кількості назв, тиражу	83,4	80,1	84,3		72,1	
<i>Брошури</i>	3 753	9 377,9	3 842	102,4	17 108,8	182,4
% відношення до кількості назв, тиражу	16,6	19,9	15,7		27,9	
<i>У палітурці</i>	8 360	22 760,6	9 896	118,4	25 639,7	112,6
% відношення до кількості назв, тиражу	37,0	48,4	40,5		41,9	
<i>В обкладинці</i>	14 252	24 261,5	14 520	101,9	35 610,9	146,8
% відношення до кількості назв, тиражу	63,0	51,6	59,5		58,1	
<i>Нові видання</i>	21 335	40 367,3	23 148	108,5	57 292,7	141,9
% відношення до кількості назв, тиражу	94,4	85,8	94,8		93,5	

Продовження таблиці 2

Перевидання	1 277	6 654,8	1 268	99,3	3 957,9	59,5
% відношення до кількості назв, тиражу	5,6	14,2	5,2		6,5	
Серійні видання	3 906	9 193,9	4 291	109,9	8 926,1	97,1
% відношення до кількості назв, тиражу	17,3	19,6	17,6		14,6	
Перекладні видання	3 507	7 820,8	3 943	112,4	8 294,4	106,1
% відношення до кількості назв, тиражу	15,5	16,6	16,1		13,5	
Книги і брошури з електронним додатком	26	25,5	10	38,5	2,9	11,4
% відношення до кількості назв, тиражу	0,1	0,1	0,04		0,0005	

Понад половину (55,7%) книг і брошур за тиражними групами (табл. 3) надруковано тиражем до 0,5 тис. пр., порівняно з аналогічними даними 2018 року кількість назв зменшилася на 80 друк. од., або на 0,6%, а тиражі — на 113,1 тис. пр., або на 3,4%. Найпопулярнішими у цій групі є наукові видання (43,7%); навчальна та методична література для закладів вищої освіти, що становить 34,0% загальної кількості; науково-популярні видання (18,5%). Видань тиражем від 0,5 до 1 тис. пр. випущено 10,4% загальної кількості назв і 3,9% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв збільшилась на 112 друк. од. (4,6%), тиражі — на 83,1 тис. пр. (3,6%). У цій групі домінують нормативні та виробничо-практичні (48,5%), офіційні (13,8%) і бібліографічні видання (11%). Видань тиражем від 1 до 5 тис. пр. випущено 25,8% загальної кількості назв і 28% загального тиражу, порівняно з 2018 роком їхня кількість збільшилась за назвами на 1399 друк. од. (28,5%), за тиражами — на 3498,4 тис. пр. (25,7%); у цій групі переважають література для дітей та юнацтва (56%), навчальні та методичні (29,5%), релігійні видання (10,6%). Видання тиражем від 5 до 10 тис. пр. становлять 3,3% загальної кількості назв і 10,3% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв знизилася на 3 друк. од. (0,4%), тиражі зросли на 91,2 тис. пр. (1,5%); у цій групі домінують видання для організації дозвілля (48,1%), художня зарубіжна література (32%), довідкові видання (15,9%). Видання тиражем від 10 до 50 тис. пр. становлять 3% загальної кількості назв і 24,8% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 139 друк. од. (23,5%), тиражі — на 3399,5 тис. пр. (28,8%); у цій групі переважають видання для дітей дошкільного віку (42,1%), художня література (38%). Тиражем від 50 до 100 тис. пр. випущено 0,2% загальної кількості назв і 7,1% загального тиражу, що на 16 друк. од. (36,4%) більше, ніж у 2018-му, відповідно, тираж зріс на 1287,9 тис. пр. (42,3%); у цій групі надавалася перевага підручникам і посібникам для 5—9 класів (89,5%). Видань тиражем понад 100 тис. пр. випущено 0,2 і 20,7% загальної кількості назв і загального тиражу, порівняно з позаминулим роком кількість назв зросла на 8 друк. од. (20,5%), тиражі — на 5981,5 тис. пр. (89,4%). У цій групі переважають підручники і посібники для 10—11 класів (92,4%).

Без зазначення тиражів у випускних даних і формах звітності надійшло 316 друк. од., що становить у відсотковому відношенні до загальної кількості назв 1,3%.

Таблиця 3

Розподіл випуску книг і брошур за тиражними групами

Тиражна група	2018		2019			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2018 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2018 року
Усього	22 612	47 022,1	24 416	108,0	61 250,6	130,3
до 0,5 тис. пр.	13 675	3 284,0	13 595	99,4	3 170,9	96,6
до 1,0 тис. пр.	2 437	2 310,0	2 549	104,6	2 393,1	103,6
до 5,0 тис. пр.	4 909	13 637,6	6 308	128,5	17 136,0	125,7
до 10,0 тис. пр.	813	6 236,5	810	99,6	6 327,7	101,5
до 50,0 тис. пр.	592	11 816,2	731	123,5	15 215,7	128,8
до 100,0 тис. пр.	44	3 045,2	60	136,4	4 333,1	142,3
понад 100,0 тис. пр.	39	6 692,6	47	120,5	12 674,1	189,4
без зазначення тиражів	103	—	316	306,8	—	—

Аналіз видавничої продукції за тематичними розділами (табл. 4) підтверджує, що в її загальному масиві домінує література політичної та соціально-

економічної тематики — 5872 друк. од. загальним тиражем 9469,4 тис. пр. (24% загальної кількості назв і 15,5% загального тиражу). Порівняно з 2018 роком

кількість назв зросла на 384 друк. од., або на 7%, тиражі — на 5814,3 тис. пр., або на 159,1%. На другій сходинці — література з освіти та культури — 5417 друк. од. тиражем 36 627,8 тис. пр. (22,2% загальної кількості назв і 59,8% загального тиражу). Порівняно з 2018 роком кількість назв збільшилася на 644 друк. од., або на 13,5%, тиражі — на 7892,2 тис. пр., або на 27,5%. Далі — художня література: 4737 друк. од. тиражем 6294,5 тис. пр. (19,6 і 10,3%), порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 734 друк. од., або на 18,3%, тиражі — на 1087,8 тис. пр., або на 20,9%. Технічної літератури надійшло 1911 друк. од. тиражем 1441,4 тис. пр. (7,8% і 2,4%), порівняно з 2018 роком кількість назв зменшилася на 500 друк. од. (20,7%) тиражі зросли на 440,4 друк. од., або на 44%.

В асортименті книжкового потоку за цільовим призначенням (табл. 5), як і раніше, переважають книги соціально значущої тематики. Як за назвами, так і за тиражами лідирують видання навчальної та методичної літератури (7895 друк. од. тиражем 37 280,1 тис. пр.), що у відсотковому відношенні до загальної кількості назв становить 32,3 і 60,9% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв збільшилася на 669 друк. од., або на 9,3%, тиражі — на 7643,7 тис. пр., або на 25,8%. Наукові видання посідають другу позицію за кількістю назв (4786 друк. од., тобто 19,6% загальної кількості назв), що збільшилася на 99 друк. од. (2,1%), за тиражами (1259,0 тис. пр., тобто 2,1% загального тиражу), що скоротилися на 5,5 тис. пр. (0,4%), поступаються літературно-художнім (третє місце). Літературно-художніх видань надруковано 4737 друк. од. загальним тиражем 6294,5 тис. пр., що становить у відсотковому відношенні до загальної кількості назв 19,6% і 10,3% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 734 друк. од., або на 18,3%, тиражі —

на 1087,8 тис. пр., або на 20,9%. Видань для дітей та юнацтва (четверте місце) випущено 2390 друк. од. тиражем 4987,3 тис. пр. (9,8 і 8,1%), порівняно з 2018 роком кількість назв збільшилася на 390 друк. од. (19,5%), тиражі зменшилися на 568,5 тис. пр. (10,2%). Науково-популярних видань (п'яте місце) надруковано 2385 друк. од. тиражем 3222,6 тис. пр. (9,8 і 5,3%), відповідно до 2018 року їхня кількість зросла за назвами на 688 друк. од. (40,5%), а за тиражами — на 890,6 тис. пр. (38,2%).

У 2019 році 74,3% загальної кількості назв (18 142 друк. од.) і 85,7% загального тиражу (52 513,2 тис. пр.) книг і брошур випущено українською мовою (табл. 6). Кількість назв порівняно з 2018 роком збільшилася на 1285 друк. од. (7,6%), тиражі зросли на 14 405,8 тис. пр. (37,8%). Мовами національних меншин книг і брошур видруковано 3626 друк. од. тиражем 5658,1 тис. пр., тобто 14,9% загальної кількості назв і 9,2% загального тиражу. Порівняно з 2018 роком кількість назв збільшилася на 150 друк. од., або на 4,3%, а тиражі, навпаки, зменшилися на 1008,8 тис. пр., або на 15,1%; російською мовою випущено 3449 друк. од. тиражем 5424,5 тис. пр., що становить 14,1 і 8,9% загальної кількості назв і загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 196 друк. од. (6%), тиражі скоротилися на 681,7 тис. пр. (11,2%). Серед книг і брошур, випущених іноземними мовами, найбільше надруковано англійською — 582 друк. од. тиражем 1431,3 тис. пр. (2,4 і 2,3%) (порівняно з 2018 кількість назв зросла на 124 друк. од., або на 27,1%, тиражі — на 762,2 тис. пр., або на 113,9%), та польською — 33 друк. од. тиражем 27,8 тис. пр. (відповідно до 2018 року кількість назв знизилася на 12 друк. од., або 26,7%, тиражі — на 34,2 тис. пр., або 55,2%).

Таблиця 4

Випуск книг і брошур за укрупненими тематичними розділами

Тематичні розділи	2018		2019			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2018 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2018 року
Усього	22 612	47 022,1	24 416	108,0	61 250,6	130,3
Політична і соціально-економічна література	5 488	3 655,1	5 872	107,0	9 469,4	259,1
Природничо-наукова література	1 125	481,9	1 333	118,5	624,8	129,7
Технічна література	2 411	1 001,0	1 911	79,3	1 441,4	144,0
Сільськогосподарська література	477	765,1	293	61,4	137,5	18,0
Медицина. Охорона здоров'я	754	684,9	888	117,8	715,9	104,5
Фізична культура і спорт	129	61,4	164	127,1	105,4	171,7
Література з освіти та культури	4 773	28 735,6	5 417	113,5	36 627,8	127,5
Друк у цілому. Книгознавство. Преса. Поліграфія	220	118,5	212	96,4	49,4	41,7
Мистецтво. Мистецтвознавство	341	222,7	368	107,9	228,6	102,6
Література з філологічних наук	875	515,2	816	93,3	409,1	79,4
Художня література. Фольклор	4 003	5 206,7	4 737	118,3	6 294,5	120,9
Література для дітей	2 000	5 555,8	2 390	119,5	4 987,3	89,8
Література універсального змісту	16	18,2	15	93,8	159,5	876,4

Випуск книг і брошур за цільовим призначенням

Розділи цільового призначення	2018		2019			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2018 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2018 року
Усього	22 612	47 022,1	24 416	108,0	61 250,6	130,3
Наукові видання	4 687	1 264,5	4 786	102,1	1 259,0	99,6
Науково-популярні видання	1 697	2 332,0	2 385	140,5	3 222,6	138,2
Нормативно-практичні видання	453	455,9	409	90,3	308,4	67,6
Офіційні видання	1 281	322,1	589	46,0	224,9	69,8
Громадсько-політичні видання	87	85,2	117	134,5	5 398,9	6 336,7
Навчальні та методичні видання	7 226	29 636,4	7 895	109,3	37 280,1	125,8
Літературно-художні видання	4 003	5 206,7	4 737	118,3	6 294,5	120,9
Видання для дітей та юнацтва	2 000	5 555,8	2 390	119,5	4 987,3	89,8
Довідкові видання	475	569,3	431	90,7	534,6	93,9
Інформаційні видання	16	6,2	14	87,5	4,4	71,0
Видання для видавців і книгорозповсюджувачів	3	0,7	3	100,0	1,1	157,1
Бібліографічні видання	117	22,5	116	99,1	23,5	104,4
Видання для організації дозвілля	174	780,2	213	122,4	985,3	126,3
Рекламні видання	1	0,1	3	300,0	101,1	101 100,0
Література релігійного змісту	392	784,5	328	83,7	624,9	79,7

Таблиця 6

Випуск книг і брошур мовами народів світу

Мова видання	2018		2019	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	22 612	47 022,1	24 416	61 250,6
Азербайджанська	—	—	1	0,1
Англійська	458	669,1	582	1 431,3
Арабська	2	1,5	5	1,5
Білоруська	2	0,4	1	0,1
Болгарська	4	3,4	3	3,7
Гагаузька	2	0,4	3	0,5
Грецька	2	0,5	4	2,1
Давньогрецька	—	—	1	0,1
Іврит	2	0,6	1	0,3
Іспанська	12	10,1	3	4,3
Італійська	1	1,0	5	1,6
Кримськотатарська	4	1,2	4	1,2
Латинська	1	0,5	—	—
Молдовська	6	1,8	8	2,6
Німецька	88	405,4	28	60,7
Польська	45	62,0	33	27,8
Португальська	1	0,3	—	—
Російська	3 253	6 106,2	3 449	5 424,5
Румунська	33	42,4	56	96,0
Русинська	1	0,2	3	1,2
Словацька	9	3,2	3	0,7
Старослов'янська (церковнослов'янська)	4	1,0	2	1,3
Угорська	26	39,4	33	37,9
Українська	16 857	38 107,4	18 142	52 513,2
Французька	17	69,1	8	7,8
Чеська	5	0,9	1	0,3
Японська	1	0,3	1	0,2
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	1 776	1 493,8	2 036	1 629,6

В асортименті друкованої продукції 193,4% загальної кількості видань за назвами і 10,3% загального тиражу становить художня література. Українською мовою випущено 3131 друк. од., або 66,1% загальної кількості назв, тиражем 4158,5 тис. пр., або 66,1% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 612 друк. од. (24,3%), тиражі — на 1126,1 тис. пр. (37,1%); російською мовою — 1193 друк. од. (25,2%) тиражем 1932,0 тис. пр. (30,7%), порівняно з 2018 роком кількість видань зросла на 44 друк. од. (3,8%), тиражі скоротилися на 85,3 тис. пр. (4,2%) (табл. 7).

Дитячої літератури (табл. 8) надруковано 2390 друк. од. тиражем 4987,3 тис. пр., що становить

9,8% загальної кількості назв і 8,1% загального тиражу. Її випуск за кількістю назв порівняно з 2018 роком зріс на 390 друк. од., або на 19,5%, тиражі скоротилися на 568,5 тис. пр., або на 10,2%. Середній тираж дитячої літератури 2019 року становив 2,1 тис. пр. (2018 року — 2,8 тис. пр., 2017 р. — 2,9 тис. пр., 2016 року — 2,4 тис. пр.). Українською мовою випущено 1959 друк. од. тиражем 4331,3 тис. пр. — 82% загальної кількості назв і 86,8% загального тиражу, російською — 375 друк. од. тиражем 581,5 тис. пр. — 15,7% загальної кількості назв і 11,7% загального тиражу. Іншими мовами вийшло 56 друк. од. тиражем 74,5 тис. пр. (2,3% загальної кількості назв і 1,5% загального тиражу).

Таблиця 7

Випуск художньої літератури мовами народів світу

Мова видання	2018		2019	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	4 003	5 206,7	4 737	6 294,5
Англійська	33	28,6	62	50,8
Арабська	—	—	1	0,3
Білоруська	2	0,4	1	0,1
Іспанська	2	5,5	—	—
Італійська	—	—	1	0,1
Німецька	1	1,0	—	—
Польська	3	0,7	—	—
Російська	1 149	2 017,3	1 193	1 932,0
Румунська	5	4,7	4	1,2
Русинська	1	0,2	3	1,2
Угорська	1	0,3	—	—
Українська	2 519	3 032,4	3 131	4 158,5
Французька	—	—	1	0,1
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	287	115,6	340	150,2

Таблиця 8

Випуск дитячої літератури мовами народів світу

Мова видання	2018		2019	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	2 000	5 555,8	2 390	4 987,3
Англійська	10	8,0	6	3,1
Болгарська	2	1,0	—	—
Німецька	1	0,1	1	0,1
Російська	318	695,9	375	581,5
Румунська	—	—	3	7,0
Словацька	1	1,0	—	—
Українська	1 646	4 822,2	1 959	4 331,3
Чеська	—	—	1	0,3
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	22	27,6	45	64,0

Видавництвами і видавничими організаціями з державною формою власності (табл. 9) випущено 4930 друк. од. загальним тиражем 3533,1 тис. пр., що у відсотковому відношенні до загальної кількості назв

становить 20,2% і 5,8% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв зменшилася на 477 друк. од., або на 8,8%, тиражі зросли на 1184,7 тис. пр., або на 50,4%; у тому числі видавництвами у сфері управ-

ління Держкомтелерадіо надруковано 202 друк. од. (0,8%) тиражем 1258,6 тис. пр. (2,1%), порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 15 друк. од., або на 8%, тиражі — на 1038,6 тис. пр., або на 472,1%. Видавництва та видавничі організації з іншими формами власності випустили 19 486 друк. од. (79,8%) тиражем 57 717,5 тис. пр. (94,2%), відповідно до 2018 року кількість назв зросла на 2281 друк. од. (9,3%), тиражі — на 13 043,8 тис. пр. (29,2%).

Шкільних підручників у 2019 році випущено 3157 друк. од. тиражем 31 566,3 тис. пр., що становить 40% загальної кількості назв і 84,7% загального тиражу навчальних і методичних видань (7895 друк. од.

тиражем 37 280,1 тис. пр.). Відповідно до 2018 року кількість назв зросла на 587 друк. од. (22,8%), тиражі — на 7308,1 тис. пр. (30,1%). Порівнюючи книговидання шкільних підручників за мовами (табл. 10), бачимо, що вони друкувалися 16 мовами народів світу, серед них: українською — 2699 друк. од., або 85,5% загальної кількості назв цього асортименту видавничої продукції, тиражем 29 101,5 тис. пр., або 92,2% загального тиражу; російською — 147 друк. од., або 4,7% загальної кількості назв підручників, тиражем 617,0 тис. пр., що становить 2% тиражу всіх підручників; іншими мовами надруковано 311 друк. од. (9,9%) тиражем 1847,8 тис. пр. (5,9%).

Таблиця 9

Випуск книг і брошур видавництвами та видавничими організаціями

Видавництва та видавничі організації	2018		2019	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	22 612	47 022,1	24 416	61 250,6
1. Видавництва з державною формою власності, у т. ч.:				
Сфера управління Держкомтелерадіо	277	251,3	357	1 312,4
Сфера управління інших державних установ	187	220,0	202	1 258,6
Сфера управління інших державних установ	90	31,3	155	53,8
2. Видавництва з іншими формами власності	4 635	19 158,0	4 998	21 281,2
3. Видавничі організації з державною формою власності	5 130	2 097,1	4 573	2 220,7
4. Видавничі організації з іншими формами власності	12 570	25 515,7	14 488	36 436,3

Таблиця 10

Випуск шкільних підручників мовами народів світу

Мова видання	2018		2019	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	2 570	24 258,2	3 157	31 566,3
Англійська	72	485,9	58	1 141,2
Арабська	1	1,0	1	0,5
Болгарська	2	2,4	3	3,7
Гагаузька	2	0,4	3	0,5
Іврит	2	0,6	1	0,3
Іспанська	4	3,4	2	2,3
Кримськотатарська	4	1,2	4	1,2
Молдовська	6	1,8	8	2,6
Німецька	57	391,2	16	56,8
Новогрецька	2	0,5	4	2,1
Польська	22	46,0	14	18,9
Російська	149	938,4	147	617,0
Румунська	11	19,1	19	24,5
Угорська	20	36,4	23	33,1
Українська	2 035	21 568,7	2 699	29 101,5
Французька	8	67,4	1	6,7
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	173	693,8	154	553,4

Серед лідерів вітчизняного книгодрукування як за назвами, так і за тиражами, як і раніше, залишаються Київ (8456 друк. од. тиражем 29 546,1 тис. пр.) і Харківська область (6291 друк. од. тиражем

22 327,3 тис. пр.). У загальному випуску книг і брошур ці два регіони надрукували понад половину зазначених видань (60,4% за назвами та 84,7% за тиражами) (табл. 11).

Випуск в Україні книг і брошур за територіальною ознакою

Випуск видання (республіка, область, місто)	2018		2019	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього	22 612	47 022,1	24 416	61 250,6
Вінницька	444	107,4	680	202,7
Волинська	250	256,5	261	149,2
Дніпропетровська	838	304,0	783	258,0
Донецька	147	257,5	165	224,7
Житомирська	251	87,2	286	108,5
Закарпатська	228	99,1	262	188,9
Запорізька	447	121,9	419	143,5
Івано-Франківська	271	170,2	252	91,9
Київська	157	215,2	182	152,3
Кіровоградська	95	34,4	98	33,8
Луганська	38	10,9	44	11,0
Львівська	1 648	1 652,7	1 795	2 904,0
Миколаївська	198	65,0	193	42,4
Одеська	742	197,9	740	190,2
Полтавська	344	91,2	333	80,4
Рівненська	204	106,7	191	89,2
Сумська	525	508,1	461	451,5
Тернопільська	753	1 708,7	826	2 928,3
Харківська	5 359	19 722,5	6 291	22 327,3
Херсонська	325	80,7	349	92,5
Хмельницька	399	249,9	352	571,1
Черкаська	281	111,8	377	147,8
Чернівецька	416	309,7	346	193,6
Чернігівська	267	120,4	274	121,7
м. Київ	7 985	20 432,5	8 456	29 546,1

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити висновки, що видавнича діяльність в Україні загалом позначена позитивною динамікою, випуск книг не тільки не скорочується, а навпаки — зростає. Друкується достатньо літератури для забезпечення інформаційних потреб населення з усіх галузей знань. Перевага надається навчальним, методичним та науковим виданням, художній літературі для дітей і дорослих. В асортименті книжкового потоку за цільовим призначенням, як і раніше, переважають книги соціально значущої тематики. Як за назвами, так і за тиражами лідирують видання навчальної та методичної літератури (7895 друк. од. тиражем 37 280,1 тис. пр.), що у відсотковому відношенні до загальної кількості назв становить 32,3% і 60,9% загального тиражу, порівняно з 2018 роком кількість назв зросла на 669 друк. од., або на 9,3%, тиражі — на 7643,7 тис. пр., або на 25,8%. Книговидання в Україні здійснюється різними мовами народів світу та мовами національних меншин. Мовами національних меншин книг і брошур видруковано 3626 друк. од. тиражем 5658,1 тис. пр., тобто 14,9% загальної кількості назв і 9,2% загального тиражу. Порівняно з 2018 роком кількість назв збільшилася на 150 друк. од., або на

4,3%, а тиражі, навпаки, зменшилися на 1008,8 тис. пр., або на 15,1%. Серед книг і брошур, випущених іноземними мовами, найбільше надруковано англійською — 582 друк. од. тиражем 1431,3 тис. пр. (2,4 і 2,3%) (порівняно з 2018 кількість назв зросла на 124 друк. од., або на 27,1%, тиражі — на 762,2 тис. пр., або на 113,9%), та польською — 33 друк. од. тиражем 27,8 тис. пр. (відповідно до 2018 року кількість назв знизилася на 12 друк. од., або 26,7%, тиражі — на 34,2 тис. пр., або 55,2%).

Для подальшого розвитку книговидавничої галузі слід вивчати цільову (читацьку) аудиторію відповідно до специфіки видання, створювати сприятливі умови для авторів, розробляти механізми вдосконалення видавничої справи та популяризації читання. На державному рівні потрібно розв'язати питання системного пільгового кредитування суб'єктів галузі, залучення до її розвитку інвестицій з інших сфер бізнесу на вигідних для партнерів умовах, закріплених у законодавчих актах. Лише після проведення комплексних заходів можна розраховувати на суттєве й динамічне зростання обсягів виробництва й споживання різноманірної вітчизняної літератури, попит на яку останніми роками відчутно зріс.

Список використаної літератури

1. Друк України (2018) : стат. зб. / уклад. С. Буряк. — Київ : Кн. палата України, 2019. — 104 с.
2. Оперативні дані випуску книжкової продукції у 2019 році. Офіційний сайт Книжкової палати України / Книжкова палата України. — Режим доступу: <http://www.ukrbook.net>. — Назва з екрана.
3. Буряк С. Книговидавнича діяльність в Україні за підсумками 2018 року / Світлана Буряк // Вісник Книжкової палати. — 2019. — № 3. — С. 5—13.
4. Сенченко М. Книга як засіб покращення іміджу України в умовах інформаційних війн / Микола Сенченко // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 9. — С. 3—9.

Svitlana Buryak
Book publishing activity in Ukraine
following the results of 2019

The analytical review considers and analyzes the current state of publishing books and brochures in Ukraine in 2019, gives a detailed description of the general characteristics of book publishing in 2018—2019. Quantitative and qualitative indicators have been determined, the state of Ukrainian book publishing in 2019 has been analyzed according to the range of publishing products, its linguistic and territorial features. Statistical data on the issue of books and brochures by leading domestic publishers of various forms of ownership, including the sphere of management of the State Committee for Television and Radio Broadcasting, are presented. The analytical review was conducted on the basis of statistical data published in the statistical collection "Print of Ukraine (2018)" and consolidated statistical reports on the issue of non-periodicals in Ukraine in 2018—2019.

Keywords: statistical accounting; publishing products; quantitative indicators; analysis of publications; publishing; publishing activity; book publishing; statistics

References

1. Buryak S. (2019). Druk Ukrayini (2018) : stat. zb. Kyiv: Kn. palata Ukrayini.
2. Operativni dani vipusku knizhkovoyi produkciyi u 2019 roci (2020). Oficijnij sajt Knizhkovoyi palati Ukrayini. Availadle at: <http://www.ukrbook.net>.
3. Buryak S. (2019). Knigovidavnicha diyalnist v Ukrayini za pidsumkami 2018 roku. Visnik Knizhkovoyi palati, 3, pp. 5—13.
4. Senchenko M. (2016). Kniga yak zasib pokrashennya imidzhu Ukrayini v umovah informacijnih vijn. Visnik Knizhkovoyi palati, 9, pp. 3—9.

Надійшла до редакції 12 травня 2020 року

УДК 021.84(477)"2019"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.5(286).20-24

Тетяна Жигун,

старший науковий співробітник відділу наукового опрацювання
 обов'язкових примірників Книжкової палати України,
 e-mail: prim@ukrbook.net

Тетяна Устіннікова,

старший науковий співробітник відділу наукового опрацювання
 обов'язкових примірників Книжкової палати України,
 e-mail: prim@ukrbook.net

Аналіз стану доставляння обов'язкових примірників видань України у 2019 році

Стаття містить результати аналітичних досліджень стану доставляння обов'язкових примірників (ОП) видань суб'єктами видавничої справи й діяльності друкованих ЗМІ у 2019 р. Показники, що характеризують рівень доставляння ОП у 2019 р., наведено в порівнянні з аналогічними показниками 2018 р. Порівняльний аналіз дає змогу відстежити динаміку процесів функціонування чинної в Україні системи ОП у межах поточного року на прикладах роботи суб'єктів видавничої справи й діяльності друкованих ЗМІ.

Докладно проаналізовано показники стану доставляння ОП основних видів неперіодичних видань, газет, періодичних (крім газет) і продовжуваних видань, статистику надходження за регіонами та суб'єктами видавничої справи й діяльності друкованих ЗМІ.

Подано результати спостережень щодо своєчасності надання Книжковій палаті України звітів про випуск видавничої продукції.

Ключові слова: видання; видавнича продукція; державна бібліографічна реєстрація ОП; звіт; звітність; обов'язковий примірник; суб'єкт видавничої справи; суб'єкт діяльності друкованих ЗМІ

Постановка проблеми. Об'єктом щорічних досліджень відділу наукового опрацювання обов'язкових примірників (далі — відділ) Книжкової палати України є обов'язкові примірники (далі — ОП) усіх видів друкованих видань, випущених вітчизняними видавцями, що мають доставлятися одержувачам згідно із законодавством України.